

Les Esglésies (masia)

Navàs

Ubicació

Comarca:	Bages
Lloc/Adreça:	Sector central del terme municipal. Parròquia de Sant Cugat del Racó. Antiga demarcació de les Esglésies
Emplaçament	A Navàs prendre pista forestal asfaltada en direcció a Sant Cugat del Racó. 1 km abans d'arribar a St Cugat trencall a l'esquerra (sud) 200 m
Alçada:	485
Coordenades:	
Latitud:	41.89251
Longitud:	1.82225
UTM Est (X):	402297
UTM Nord (Y):	4638512

Classificació

Número de fitxa	08141 - 444
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Edifici
Estil / època:	Medieval Modern Contemporani
Segle	XIV-XX
Estat de conservació	Regular
Notes de conservació:	Despreniments en el revestiment exterior, ampits i dovelles erosionats, coberts en mal estat.
Protecció	Legal
Tipus de protecció:	BPU
Observacions protecció:	Pla Especial Urbanístic de Protecció del patrimoni i catàleg de béns arquitectònics, històrics i ambientals de Navàs (Bages), 2018, amb el núm. 40.02.EA. Nivell 2. Conservació. Nivell 4. Ambiental / Nivell 6. AEA
Data aprovació:	dc., 20/02/2019 - 12:00
Número inventari	IPA 16884
Generalitat i altres inventaris	

Accés	Fàcil
Ús actual:	Residencial
Titularitat	Privada
Titular:	08140A005000290000IY

Fitxes associades:

[Església de Santa Maria de les Esglésies](#)

[Molí de les Esglésies](#)

Autoria de la fitxa Jordi Piñero Subirana

Data de registre de la fitxa: dj., 16/09/2021 - 09:58

Descripció

Masia de dimensions considerables, d'origen medieval, emplaçada a pocs metres de l'església romànica de Santa Maria de les Esglésies. Consta d'un cos residencial de planta rectangular (amb planta baixa més un pis i golfes) que està envoltat d'un gran nombre de coberts, els quals conformen barri o clos tancat amb un pati davanter i una era. L'entrada a aquest recinte es fa per un portal adovellat que té inscrita la data de 1642.

La casa presenta un aspecte unitari i molt net, sense afegits, i no s'hi aprecien fases constructives, de manera que l'edificació que avui es pot veure podria ser força antiga, molt probablement del segle XVI, tal com suggereixen algunes inscripcions. Així mateix, el gran portal adovellat i la finestra que té al damunt tenen un aire vagament renaixentista que lligaria amb aquesta datació. La façana principal, encarada vers el sud-est, s'ordena a partir d'un eix vertical conformat per tres obertures (portal, i dues finestres superiors) i que queda clarament descentrat cap a la dreta. Formant una certa simetria, trobem una finestra a cada banda d'aquest eix i, més a l'esquerre, una obertura arquejada a mode de galeria que avui està tapiada. El parament és amb blocs de pedra més o menys escairats i conserva restes d'arrebossat. Les obertures són emmarcades amb pedra carejada. Destaca la finestra abans esmentada, amb ampit i emmarcament motllurat i un trencaaigües pla que aixopluga una llinda on hi ha tres inscripcions interessants, tot i que força gastades, que en l'apartat d'observacions transcrivim. A la façana posterior hi trobem un finestral motllurat de característiques similars, per bé que no es correspon amb el mateix eix de simetria. A la façana de ponent, al nivell de les golfes, hi ha una petita galeria amb arc escarser flanquejada per dues finestres més petites i, al primer pis, dues obertures, una d'elles balconera. Cal dir que fins fa molt poc aquesta façana quedava parcialment coberta per un cos adossat de construcció moderna que arribava fins a la primera planta. Un altre element destacable és el ràfec perimetral, format per un doble nivell de maó.

A la planta de les golfes la casa conserva un antic amagatall amb doble fons. Pel que fa als coberts, són interessants els del costat de llevant, en els quals hi havia unes sis o set tines, segurament utilitzades pels parcers que treballaven les vinyes del mas.

Observacions:

Altres denominacions: Les Iglesies

Inscripcions a la finestra de la façana principal, que fins ara gairebé no s'havien desxifrat. Després d'una observació atenta proposem la següent transcripció: “qVi LA Fet Fer lo Añ [...] 1598?” (cartel·la esquerra). “IESUS MARIA LO MESTRA qVI [...] CAS” (cartel·la central). “[?] gAbrIel esgLesias”. Segons això, la interpretació aniria en el sentit que qui ha fet fer l'obra, possiblement en data de 1598, és Gabriel Esglésias. La cartel·la central podria fer referència al mestre de cases, de nom

il·legible.

Inscripció a la dovella central del portal, on s'hi insinua una data molt gastada, probablement del segle XVI: 1[55][?].

Altres inscripcions: 1642 al portal d'entrada al barri; 1872 (coberts de llevant).

Història

Aquest mas és d'origen medieval i, des del seu naixement, devia tenir una estreta vinculació amb l'església de Santa Maria de les Esglésies, de la qual va adoptar el nom. Les Esglésies és un nucli molt antic, amb precedents d'època ibèrica i romana, i a l'alta edat mitjana era un nucli amb vida eremítica que després va desenvolupar una comunitat religiosa femenina, la qual al segle XIV ja no existia. En aquests primers anys l'església i el mas pertanyien al monestir de Sant Llorenç prop Bagà.

El 1326 l'abat del monestir va vendre el mas de les Esglésies, juntament amb la batllia, per 2.000 sous al donzell Pere de Santa Eulàlia, habitant del castell de Súria. Uns anys més tard, el 1362, en Berenguer de les Esglésies actua com a batlle i procurador del dit Santa Eulàlia. De fet, el territori al voltant de les Esglésies constituïa algun tipus de demarcació jurisdiccional que primitivament depenia del monestir de Sant Llorenç prop Bagà i que, segons Josep M. Badia, quedava fora del terme del castell de Castelladral. De les dades que hem esmentat se'n desprèn també que, en aquesta època, els habitants de la masia de les Esglésies, que portaven el cognom Esglésies, assumien les funcions de la batllia d'aquesta demarcació. La masia de les Esglésies consta en el fogatge de 1553.

Tal com hem dit, la construcció del casal és probablement obra en bona part del segle XVI, d'una notable qualitat arquitectònica i amb certs elements de distinció senyorial. Això s'adiu amb el fet que en aquesta època la família devia mantenir la posició de privilegi derivada del seu domini en la batllia. La inscripció del portal, amb moltes reserves, i les inscripcions del finestral, també amb reserves, semblen indicar aquest segle: 155[?] i 1598 respectivament. Llavors l'hereu era Gabriel Esglésias.

Al segle XVIII les Esglésies, conjuntament amb els Cellers, continuava sent un dels masos més destacats de la parròquia, que en aquesta època ja estava unificada amb la de Sant Cugat del Racó. Segons el cadastre de 1746 Sant Cugat i les Esglésies tenien vuit propietaris de masos. La meitat hi vivien. Les Esglésies tenia un molí fariner, anomenat el Molinot, que estava situat molt a prop en el torrent de les Esglésies i que encara es conserva, tot i que molt parcialment. Podria ser una construcció dels segles XVIII o XIX.

A mitjans de segle XIX els propietaris portaven encara el cognom Iglesias. El 1851 era Ramon Iglesias, segons consta en una carta d'aquest any conservada per la família Suades, que aleshores hi feien de masovers. Aquesta família s'hi van estar com a masovers durant 96 anys, i en van marxar el 1918, quan Enric Suades Corominas va comprar la masia de Bartomeus, al poble del Mual. Els seus descendents encara en són propietaris. A finals de segle XX la propietària de les Esglésies residia prop de Prats de Lluçanès i posteriorment l'heretat va passar a dues germanes. En els darrers anys la masia ha estat llogada a diverses famílies.

Pel que fa a l'església, feia anys que estava fora de culte i s'havia utilitzat com a magatzem. Era tradició que la propietat pertanyia al bisbat de Solsona, encara que no n'hi ha documentació que ho acrediti. Recentment ha estat objecte d'un procés d'immatriculació a favor del bisbat, amb la intenció que se'n faci una cessió d'ús per a l'Ajuntament.

Bibliografia

ABADAL, R. (1926-1952). "Els diplomes carolingis a Catalunya". *Catalunya Carolingia*, vol II. Institut d'Estudis Catalans. Barcelona, p. 164.

BADIA, J.M. (1988). "Navàs". *Història del Bages*, Volum II. Edicions Parcir. Manresa, 1988, p. 155-182.

CAIXAL, ÀLVAR; VILAMALA, Imma i altres (2018). *Pla Especial Urbanístic de protecció del patrimoni i catàleg de béns arquitectònics, històrics i ambientals de Navàs (Bages)*. Ajuntament de Navàs. Fitxes 40.02.EA.

BENET, A. (1984). "Santa Maria de les Esglésies". *Catalunya Romànica*, vol. XI. Barcelona, p. 345-346.

